

HMOD-1

**หลักธรรมาภิบาลในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม
อำเภอหนองไผ่ จังหวัดพิษณุโลก**
**Good Governance In The Management Of Neoneom Administrative
Organizationnakhonthai District, Phitsanulok Province.**

ทองเต็ม กันแต่ง*

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร และหาแนวทาง การปรับปรุงการปฏิบัติ ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการบรรยายหรือพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ได้ให้ความสำคัญการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเรียงตามลำดับดังนี้ (1)หลักการมีส่วนร่วม (2)หลักความโปร่งใส (3) หลักนิติธรรม (4) หลักคุณธรรม (5) หลักความรับผิดชอบ(6) หลักความคุ้มค่าสำหรับแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 1)มี มาตรการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล 2)ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ แผนการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลให้ประชาชนรับทราบและมีความเข้าใจ3) กำหนดให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นตัวชี้วัดประกอบการจัดสรรงบประมาณ และ 4) ควรมีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลทุกระดับ 5) หน่วยงานที่กำกับดูแลกำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

This study is the study of good governance in the management and find the improvement following the good governance of the sub-district NeoneomNakhonthai District, Phitsanulok Province Which way to the lecture or description.The results showed that the Tao Hill added. Give importance to follow the principles of good governance in order as follows: (1) participation (2) principles of transparency (3) under the rule of law. (4) moral principles (5) mainresponsibility (6) core value. To improve the performance of good governance. 1) measures to local governments perform their duties according to good governance. 2) to local governments plan work according to good governance informed people and understanding 3) set to follow the good governance in the allocated budget. 4) should have public relations practice and good governance at all levels 5) agency governing the urge to local administrative organizations follow the good governance.

บทนำ

ธรรมาภิบาล หรือที่แปลจากจากคำภาษาอังกฤษ Good Governance ที่แปลตรงตัวการบริหารจัดการที่ดี หรือการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีจนเรียกต่อกันมาว่าธรรมาภิบาล มีการใช้ครั้งแรกที่ธนาคารโลก หรือ World Bank ในปี ค.ศ. 1989 (หรือประมาณปี พ.ศ. 2530 ของประเทศไทย)

และประเทศไทยก็ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการเป็นกรอบส่วนหนึ่งร่างในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540

ในปี ค.ศ. 1997 ในประเทศไทยได้เกิดปัญหาระบบเศรษฐกิจถดถอย มีการฉ้อโกงมีการตัดสินใจ ผิดพลาด ไม่โปร่งใส ทำให้ประเทศไทยเห็นความจำเป็นในการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงาน ของรัฐตลอดจนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ได้มีคนเสนอแนวคิดของธรรมาภิบาลไว้ หลายท่าน โดยมีการอธิบายถึงลักษณะการเปิดกว้างของความคิดในทุกๆ เรื่อง เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใส ยุติธรรม ในต่างประเทศ คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP) กำหนดหลักธรรมาภิบาล ควร ประกอบไปด้วย เรื่องของการมีส่วนร่วม การมีนิติธรรม การมีความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความ สอดคล้อง ความเสมอภาค การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและการมีเหตุมีผล

ธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี แปลจากภาษาอังกฤษว่า Good Governance เป็น ศัพท์ใหม่ในวงการวิชาการที่ใช้กันมาหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีผู้เรียกชื่อ Good Governance ไว้หลายคำ แต่คำที่ดูเหมือนจะใช้แพร่หลายในเวลานี้คือ “ธรรมาภิบาล” โดยสาระ ธรรมาภิบาล คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคของ สังคม อุดม มุ่งเกษม (2545) ได้กล่าวว่า จำเป็นต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเฉพาะ หน้า ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูป 3 ส่วน คือ

1) ภาครัฐจะต้องมีการปฏิรูปบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมให้โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถภาพสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ถือประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการ ทำงาน

2) ภาคเอกชนต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้ภาคธุรกิจมีกติกาการทำงานที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ซื่อตรง เป็นธรรมต่อลูกค้า มีมาตรฐานในการให้บริการ และสามารถทำงานกับ ภาครัฐและภาคประชาชนอย่างราบรื่น ไว้วางใจกัน และ

3) ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชาคม ใน เรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศที่มี คุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549 : 295 - 297)

ในบทความเรื่อง “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี: แนวคิดและประสบการณ์ในภาคราชการ ไทย” อรพินท์สัพโชคชัย (2547) ได้นำกรอบความคิดและค่านิยมความหมายของธรรมาภิบาลใน ความหมายสากลไปสู่ข้อสรุปในการจัดองค์ประกอบและคุณลักษณะในเชิงการบริหารจัดการบ้านเมือง ที่ดี 6 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public participation) 2) ความสุจริตโปร่งใส (Honesty and transparency) 3) พันธะความพร้อมรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (Accountability) 4) ความชอบธรรมของกลไกทางการเมือง (Political legitimacy) 5) กฎเกณฑ์ที่

ยุติธรรมและความชัดเจน (Fair legal framework and predictability) และ 6) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and effectiveness) และได้นำเสนอการบูรณาการธรรมาภิบาลสู่ภาคราชการ โดยกล่าวว่าในระยะแรก คณะรัฐมนตรีได้มีกรอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2542 แม้ว่าข้าราชการหลายส่วนเริ่มเข้าใจและคุ้นเคยกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขึ้นบ้างแล้ว แต่ผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมก็ยังไม่อยู่ในวงจำกัด

ในปี พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีจึงได้นำหลักการต่างๆ ของธรรมาภิบาลไปบรรจุไว้ในมาตรา 3/1 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และได้มีการจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ซึ่งได้ประกาศใช้ในเวลาต่อมา ซึ่งความพยายามสร้างธรรมาภิบาลในภาคราชการของไทย ก็คือการกำหนดให้ส่วนราชการต่างๆ ต้องปรับปรุงวิธีการบริหารราชการ และการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ส่วนราชการพัฒนาระบบ รูปแบบ กระบวนการบริหารงานและการให้บริการสาธารณะให้มีมาตรฐานเท่าเทียมสากลและมีคุณภาพสูงขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปมาก สังคมข่าวสารได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยอันช่วยให้ภาคเอกชนเติบโตขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ของชาติมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันข้าราชการในฐานะที่เป็นสถาบันหลักของชาติ จะต้องปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการร่วมกันสร้างความเป็นเอกภาพและความสามัคคีในหมู่ข้าราชการ เพื่อให้การประสานงานราชการด้านต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานโดยเน้นให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชน รวมทั้งข้าราชการต้องปรับทัศนคติในการทำงานโดยยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของการเป็นข้าราชการที่ดีที่มีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต อุทิศเวลากับงานราชการอย่างจริงจัง และเป็นที่พักพิงของประชาชนอย่างแท้จริงอันจะช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความสงบสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็วต่อไป

การเริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” และพัฒนาเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 มีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นสาระสำคัญ และได้ถูกพัฒนามาจนเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 พร้อมได้ประกาศใช้เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบกฎหมายให้ทุกส่วนราชการถือปฏิบัติ พร้อมเริ่มนำการปฏิบัติไปสู่นโยบายการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีการจัดการบริหารงานที่ดีมีธรรมาภิบาล สร้างความเชื่อถือให้กับประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่นเริ่มจริงจังและน่านโยบายธรรมาภิบาลของรัฐไปปฏิบัติจริงและสั่งการได้มีผลชัดเจนในปี พ.ศ.2550 เริ่มมีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพธรรมาภิบาลขององค์กรท้องถิ่น มีการจัดระดับ มีการให้รางวัลและมีการตรวจสอบเป็นไปอย่างเข้มข้นและเริ่มเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง

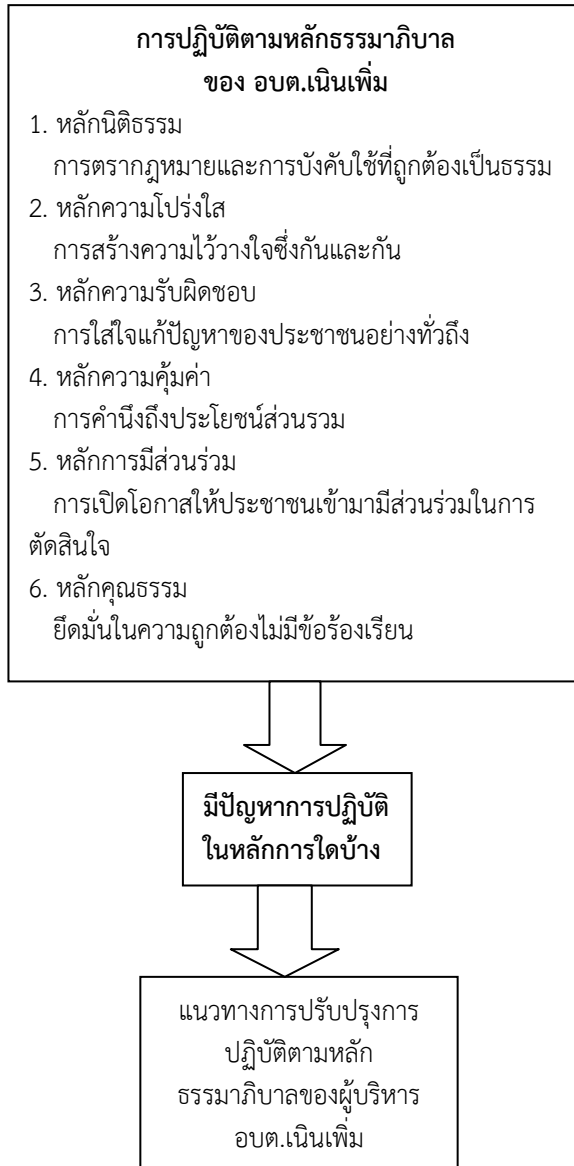
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
- 2) เพื่อหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการศึกษา

- 1) ด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ได้แก่
 - (1)หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของชุมชน ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค
 - (2)หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ มีระเบียบ วินัย มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค
 - (3)หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้
 - (4)หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
 - (5)หลักความรับผิดชอบ อบต. ต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ
 - (6) หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน
- 2)ด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 22 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม พนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผลการศึกษา

การศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม มีวัตถุประสงค์ของเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกโดยการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่าง 22 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง (Puposive Sampling) จำนวน 6 คน และการสุ่มแบบอย่างง่ายหรือสะดวก (Accessible Sampling) จำนวน 16 คน โดยนำผลการศึกษามาสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม จำนวน 22 คน

ผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง จำนวน 1 ปี 5 คน จำนวน 2 ปี 11 คน และจำนวน 3 ปีขึ้นไป 6 คน นักการเมืองท้องถิ่น 6 คน ข้าราชการ และพนักงานส่วนตำบล 11 คน และกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 5 คน ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี 12 คน ปริญญาตรี 6 คน และปริญญาโทหรือสูงกว่า 4 คน ระดับอายุ ต่ำกว่า 35 ปี 2 คน อายุ 36 – 60 ปี 19 คนและอายุ 60 ปีขึ้นไป 1 คน สถานภาพในพื้นที่ โดยกำเนิด 15 คน และมาจากที่อื่น 7 คน

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1) การสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเน้นเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีแนวทางการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

(1) หลักความมีส่วนร่วม ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต. เช่น การประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี การแต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในคณะต่างๆ เช่น กรรมการตรวจรับงานจ้าง กรรมการเปิดซองสอบราคา/ประกวดราคา กรรมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นจุดเด่นที่หลายภาคส่วนรับรู้ได้

(2) หลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานให้แก่ที่ประชุมสภา อบต. ที่ประชุมประจำเดือนของตำบล และในเว็บไซต์ของ อบต. มีจุดอ่อนในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้บริหารไม่ต้องการให้เปิดเผยข้อมูลทุกขั้นตอน ซึ่งจะขัดกับระเบียบปฏิบัติ จึงได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้บริหารรับทราบและเข้าใจรวมทั้งจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้คนทั่วไป ได้ศึกษา เรียนรู้

(3) หลักความรับผิดชอบ อบต. มีการมอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการ พนักงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง จะมีผู้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคอยตรวจสอบ นำเรียนผู้บริหารทราบและตัดสินใจ จะมีการนำปัญหาเดือดร้อนของประชาชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีเป็นเรื่องเร่งด่วนจะสั่งให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการทันที เช่น ราษฎรขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ จะมีรถบรรทุกน้ำไปจ่ายให้แก่ผู้เดือดร้อนทันทีแต่มีบางเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากนอกเหนืออำนาจหน้าที่ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

(4) หลักคุณธรรม มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพที่สุจริตให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ให้ข้าราชการมีความซื่อสัตย์ต่อตำแหน่งหน้าที่ ตรงต่อเวลา ขยัน อดทน การพิจารณาความดีความชอบใช้หลักความสามารถ

(5) หลักความคุ้มค่า ก่อนมีการเสนอโครงการ/กิจกรรมใด ผู้รับผิดชอบต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้รอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประหยัดงบประมาณ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารตัดสินใจ มีการปรับลดขั้นตอนการทำงานที่เป็นงานบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม เช่น ยื่นเสียภาษีทุกประเภทไม่เกิน 5 นาที เป็นต้น

(6) หลักนิติธรรม มีการดำเนินการตามข้อบังคับของตำบลอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2) มีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการเฉพาะกลุ่ม แต่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมหลายด้าน เพื่อเรียนรู้หลักธรรมาภิบาลทางอ้อมเป็นลำดับ และมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชน และผู้สนใจเข้าศึกษา เรียนรู้

3) การปฏิบัติการหลักธรรมาภิบาล คือ หลักความโปร่งใส ผู้บริหารหรือนายกอบต. ต้องการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุ และในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน บางเรื่อง อบต.ไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ต้องประสานขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้

4) แนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ให้รัฐมีนโยบายเรื่องการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับสูงจนมาถึงระดับประชาชนซึ่งปัจจุบันระดับประชาชนการมีส่วนร่วมเป็นการสั่งการของภาครัฐก่อน แล้วจึงสั่งการมาให้ประชาชนมีส่วนร่วม ให้รัฐบาลทำเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักการ

2) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่มได้แก่ ปลัดอำเภอ ผู้ประสานงานประจำตำบล พัฒนาการตำบล ปศุสัตว์อำเภอ และผู้จัดการการประปาส่วนภูมิภาค สาขานครไทย

(1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่มทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลและ 1 คน ทราบเพียงการปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนน้ำอุปโภค บริโภคของประชาชน

(2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม 3 คน มีความเห็นตรงกันว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม มีความชัดเจนการนำหลักการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ และ 1 คน ทราบเพียงการปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนน้ำอุปโภค บริโภค

(3) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่มไม่มีผู้ใดเคยได้รับแต่งตั้งให้ประเมินหรือวัดผลการปฏิบัติงานในเรื่องธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม

(4) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม จำนวน 3 คน ไม่มีผู้ได้รับทราบเอกสารหรือการแถลงผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่มแต่อย่างใด มีเพียงปศุสัตว์อำเภอเท่านั้นที่รับทราบเอกสารที่องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่มจัดทำประกาศเผยแพร่ให้ทราบตามระเบียบ กฎหมาย

(5) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม 3 คน มีความเห็นตรงกันว่าให้ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนได้รับทราบและอีก 1 คน ไม่มีความเห็นเนื่องจากเพิ่งมารับตำแหน่ง

3. ข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถาม พนักงานส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภา อบต. จำนวน 16 ราย

1) อบต.เนินเพิ่ม มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีผู้รับผิดชอบการปฏิบัติหลักธรรมาภิบาลและประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเฉพาะกลุ่ม

2) อบต.เนินเพิ่ม มีการปฏิบัติหลักธรรมาภิบาล

ครบ 6 หลัก ที่เด่นชัดคือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความโปร่งใสในเรื่องให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการ จัดหาพัสดุ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3) ปัญหาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่พบคือผู้บริหารต้องการปกปิดข้อมูลการจัดหาพัสดุบางขั้นตอนไม่มีอำนาจการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนบางเรื่อง เช่น การจัดหาที่ดินทำกิน การขอมีเอกสารถือครองที่ดินทำกิน ต้องประสานส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือชี้แจงให้ประชาชนทราบและเข้าใจ

4) แนวทางปรับปรุงการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของ อบต. เน้นเพิ่ม ให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบอย่างทั่วถึง รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจตามหลักธรรมาภิบาลให้ประชาชนภายในตำบล

อภิปรายผล

จากการศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบวิธีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลครบ 6 หลักและให้ความสำคัญเรียงตามลำดับ คือ

1. หลักความมีส่วนร่วม ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอบต. เช่น การประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี การแต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในคณะต่างๆ เช่น กรรมการตรวจรับงานจ้าง กรรมการเปิดซองสอบราคา/ประกวดราคา กรรมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการปฏิบัติเนื่องจากมี กฎหมาย ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกำหนดให้ปฏิบัติ และหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติ ได้แก่ 1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ข้อ 8 (6) ข้อ 9 (3) 2)พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในมาตรา 16 (16) และ 3) หนังสือกระทรวง มหาดไทย ที่ มท 0892.4/ว 2929 ลงวันที่ 31 สิงหาคม2550 เรื่อง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สอดคล้องกับผลการศึกษาของนันทพล พงศธรวิสุทธิ(2548)ได้วิจัย เรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณี ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็งอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชาชนผู้ใช้บริการ พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของอบต. อยู่ในระดับสูงและเห็นด้วยว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบอบต. ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตน เห็นด้วยว่าหลังจากมีการจัดตั้งอบต. ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตำบล ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. หลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานให้แก่ ที่ประชุมสภา อบต.ที่ประชุมประจำเดือนของตำบล และในเว็บไซต์ของ อบต. มีจุดอ่อนในเรื่องการปกปิดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่นายก อบต.ไม่ต้องการให้เปิดเผยข้อมูลทุกขั้นตอน ซึ่งจะขัดกับระเบียบปฏิบัติ และมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้คนทั่วไป ได้ศึกษา เรียนรู้ เป็นการปฏิบัติเนื่องจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กำหนดให้ปฏิบัติและหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (1) มาตรา 7 วรรคสาม (2) และมาตรา 9 วรรคสอง (2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวดที่ 4 การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และ หมวดที่ 7 การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน 3) หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0892.4/ว 2929 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2550 เรื่อง

การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คุณากร กรสิงห์(2550) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในหลักการสำคัญๆ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครสวรรค์พื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าคือ 1) ปัญหาหลักการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนมีพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมต่ำ 2) ปัญหาหลักความโปร่งใส คือ อบต.ไม่ค่อยมีการตรวจสอบความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง และมักเป็นการตรวจสอบด้านเดียว คือ ตรวจสอบจากเอกสารเป็นหลัก

3. หลักความรับผิดชอบ มีการมอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการ พนักงาน ดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในส่วนที่เกี่ยวข้อง มีผู้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคอยตรวจสอบ นำเรียนผู้บริหารทราบและตัดสินใจ จะมีการนำปัญหาเดือดร้อนของประชาชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีเป็นเรื่องเร่งด่วนจะสั่งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการทันที เช่น ราษฎรขาดแคลน น้ำดื่ม น้ำใช้ จะมีรถบรรทุกน้ำไปจ่ายให้แก่ผู้เดือดร้อนทันทีแต่มีบางเรื่อง ที่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากนอกเหนืออำนาจหน้าที่ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นการปฏิบัติตามหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0892.4/ว 2929 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2550 เรื่อง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตรงข้ามกับผลการศึกษาของ คุณากร กรสิงห์(2550) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในหลักการสำคัญๆ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครสวรรค์พื้นที่ที่ทำการศึกษาพบว่าปัญหาหลักความรับผิดชอบ คือ อบต. ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเอาใจใส่ปัญหาชุมชนเท่าที่ควร

4. หลักคุณธรรม มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพที่สุจริต ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ให้ข้าราชการมีความซื่อสัตย์ต่อตำแหน่งหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีความขยัน อดทน การประเมินผลการปฏิบัติราชการใช้หลักความสามารถเป็นการปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวดที่ 2 กำหนดแนวทางการบริหารราชการให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เบญจมาศ กงแก้ว (2551) ได้ทำการศึกษาอิสระ เรื่อง การวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษาให้ข้อมูลว่าองค์การบริหารส่วน

ตำบลได้นำหลักธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบต่อการถูกตรวจสอบ และหลักคุณธรรม มาใช้ในระดับสูง

5. หลักความคุ้มค่า ก่อนมีการเสนอโครงการ/กิจกรรมใด ผู้รับผิดชอบต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้รอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประหยัดงบประมาณ และเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารตัดสินใจ มีการปรับลดขั้นตอนการทำงานที่เป็นงานบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม เช่น ยื่นเสียภาษีทุกประเภทไม่เกิน 5 นาที เป็นต้น เป็นการปฏิบัติตาม (1) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวดที่ 4 การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า(2) หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0892.4/ว 2929 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 255 เรื่อง การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สอดคล้องกับบรรณาคัพพัฒนรังสี (2553) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริการงานของเทศบาลตำบลป้อแก้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ทำการศึกษามีระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมมีระดับสูงที่สุด หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรมตามลำดับ

6. หลักนิติธรรม มีการดำเนินการตามข้อบังคับของตำบลอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาค มาตรา 30 รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550 สอดคล้องกับแนวคิดของกัลยา เนติประวัติ (2544) เรื่อง การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในองค์การภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และผลการศึกษาของ วิจิตรภรณ์ ไชยโคตร (2550) เรื่องการประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบรืออำเภอบรือจังหวัดมหาสารคามผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพื้นที่ทำการศึกษารวมและรายด้าน จำนวน 6 ด้านด้านนิติธรรมมีผลการประเมินสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. เชิญนโยบาย ให้รัฐมนตรีนโยบายเรื่องการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับสูงจนมาถึงระดับประชาชน ซึ่งปัจจุบันระดับประชาชนการมีส่วนร่วมเป็นการสั่งการของภาครัฐก่อน แล้วจึงสั่งมาให้ประชาชนมีส่วนร่วม ให้รัฐบาลทำเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักการและให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง

2. เชิงกฎหมาย หน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการกำกับดูแลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นพิเศษ

3. ความเห็นของผู้ศึกษา แนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1) มีมาตรการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล เช่น มีการประเมินผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยให้มีผู้แทนชุมชนในท้องถิ่นร่วมเป็นกรรมการด้วย 2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลให้มีการทำความเข้าใจ

เข้าใจให้ประชาชนรับทราบเรื่องหลักธรรมาภิบาล 3) กำหนดให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็น
ตัวชี้วัดประกอบการจัดสรรงบประมาณ และ 4) มีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
ตั้งแต่ระดับชาติลงมาถึงระดับท้องถิ่นทุกช่องทาง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.พรธนา
ไวคกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษจนทำให้
รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและประทับใจ
ในความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษามาก ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงที่ทำให้เกิดความสำเร็จ
ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ข้าราชการ สมาชิกสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม และผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้ความความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี
ขอขอบคุณกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่กรุณาคัดเลือกให้เข้ารับการศึกษ
ในระดับปริญญาโทจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ แม่บัว กันแตง และสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะภรรยาคุณ
ดวงทรัพย์ กันแตง ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจาก
การศึกษานี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณแต่บุพการี คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย มหาดไทย. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการ
บริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546 กรุงเทพฯ: 2546.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. คู่มือเมืองน่าอยู่. กรุงเทพฯ : 2546.

กัลยา เนติประวัตติ. (2544). การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีในองค์การภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กัลยา เนติประวัตติ. (2544). การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีในองค์การภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวง
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คุณากร กรสิงห์. การศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วน
ตำบลจังหวัดนครสวรรค์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่, 2550

นันทพล พงศธรวิสุทธิ. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี
ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็งอำเภอสันทรายจังหวัด
เชียงใหม่.

ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็งอำเภอสันทรายจังหวัด
เชียงใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่, 2548

เบญจมาศ กงแก้ว. การวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
แม่แรม จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่, 2551

วิจิตรภรณ์ไชยโคตร. การประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบรบือ
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: มหาสารคาม, 2550

วรญาจตุพัฒน์รังสี. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงาน
ของเทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่,
2553

อรพินท์ สโพชคชัย และคณะ. แนวทางการนำหลักการธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการ
บริหารงานส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543

อุดม มุ่งเกษม. Governance กับการพัฒนาข้าราชการ. กรุงเทพฯ : ไอเดียสแควร์, 2545

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542.

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4
พ.ศ.2546).

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548.

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.